

Offentlighed er Aanden af vor Constitution

Taler
Ludvig Maribo

Dato
12 februar 1830

Sted
Stortinget

- 1 At ville forsøge paa at forandre hvad fem ordentlige Storthing have antaget, det kunde vel ved første Øiekast lade at være et ligesaa ubeskedent som vovelig Forsøg. Med al den Agtelse, jeg har for de foregaaende Storthing, med den fulde Overbeviisning om, at deres Formaal stedse har været at see Grundloven
- 5 uforkrænket i alle dens Dele, kan jeg dog ikke antage det som urokkelig Grundsætning, at det ene Storthing blindt hen skal følge hvad et foregaaende har besluttet, og det ene og alene af Agtelse for Sædvanen. Gammel Sædvanes Ærværdighed erkjender jeg, ligesom ogsaa at man kun under bydende Nødvendighed bør afvige derfra. Men endog da, naar en Sædvane har, saa at
- 10 sige, stiltiende fanget Hævd, saaledes som Tilfældet er med, ikke at holde Storthing for aabne Dørre forinden det er constitueret, troer jeg dog at kunne og burde, uden at man med Føie kan bebreide mig at være ubeskeden, eller at mit Forslag indeholder Noget, der svækker Agtelsen for de foregaaende Storthing, yttre mig mod denne Sædvane, naar jeg efter min Overbeviisning ikke
- 15 kan bringe den i Overensstemmelse med Grundloven.

- Den af Storthinget udnævnte Committee til at revidere Fuldmagterne, til hvis Betænkning og Indstilling mit Forslag er henviist, yttre blant andet: "at naar undtages Grundlovens §§ 67, 68 og 84, findes ingen Grunde af mig anbragte for
- 20 det Foreslaaede." Ved at indskrænke mig til at henvise til benævnte §§ i Grundloven, gikk jeg ud fra det Synspunkt, at Grundlovens tydelige Ord i disse §§ ei trænge til nogen nærmere Udvikling eller Fortolkning, og at naar man ved spidsfindig Kløgt vilde tolke den, da kunde det omsider lede til at berøve Folket dets helligste Rettigheder. Foruden de i Motionen paaberaabte §§, der efter min
- 25 Anskuelse tydeligen vise: at Storthinget allerede var til den første denne Maaned, og følgelig § 84 kan træde i Kraft, henviser jeg nu til Bestemmelserne i § 82. Det hedder nemlig i denne §: Kongens Sanction udfordres ei til de Storthingets Beslutninger, hvorved:

a) "det erklærer sig samlet som Storthing efter Constitutionen; b) det bestemmer sit indvortes Politie; c) det antager eller forkaster de tilstedeværende Medlemmers Fuldmagter; d) det stadfæster eller forkaster Kjendelser om Valgstridigheder."

35

Da nu § 84 ikke indeholder, at først naar Storthinget er constitueret, og dets Forhandlinger aabnes af Kongen, eller den, han dertil beskikker, med en Tale - men derimod bestemmer: "at Storthinget holdes for aabne Dørre, og dets Forhandlinger kundgjøres ved Trykken, undtagen i de Tilfælde, hvor det
40 Modsatte besluttet ved Stemme fleerhed" - saa anseer jeg mig ikke berettiget til at lægge mere eller mindre i disse tydelige Ord. Offentlighed er Aanden af vor Constitution; saaledes har jeg ikke heller troet mig berettiget til at fortolke Ordet "Storthing" annerledes, end som anvendelig paa den første Sammenkomst af Repræsentanterne, og ikke indskrænke det til et constitueret
45 Storthing; til et Storthing, hvis Forhandlinger først skulle aabnes af Kongen.

At udvikle her Forskjellen mellem et samlet og aabnet Storthing og et constitueret Storthing, forsaavidt det angaaer disses Virkekreds - det anseer jeg at være overflødig i denne Forsamling, indtil Nogen skulde paastaae, at jeg ved
50 min Motion vil tillægge det nu i Kraft af Grundlovens § 68 den 1ste denne Maaned forsamlede og aabnede Storthing Rettigheder, der ene tilkomme det constituerede Storthing.

Med hensyn til femte ordentlige Storthings Reglement maa jeg først i
55 Almindelighed bemærke, at endskjøndt nærværende Storthing eenstemmigen har antaget det som interimistisk, saa følger ingelunde deraf, at naar een eller flere af Repræsentanterne, forinden Storthinget har constitueret sig, gjøre opmærksomme paa Bestemmelser, der af dem ansees at være grundlovsstridige, jo ikke Storthinget, naar det derom vorder overtydet, kan og bør forandre disse.
60 Hvad nu den af Committeen, og med den flere ærede Talere, paa pegede § 53 i Reglementet i Særdeleshed angaaer, da maa jeg derved bemærke, at da dens Udtryk ere: "Naar Gallerierne ere oplukkede o.s.v." og derved ikke er tilføiet, at Gallerierne først skulle aabnes, naar Storthinget har erklæret sig constitueret, saa forekommer det mig, at denne §, istedetfor at være Beviisgrund mod det
65 Ureglementariske i min Motions Indhold, tvertimod viser, at man i Reglementet ligesaa lidt, som i den af mig paaberaabte og titbenævnte § 84, har gjort nogen Forskjel mellem Storthing og constitueret Storthing, og saaledes bidrager mere til at bestyrke end til at svække min Motion, hvad enten saa den

70 bedømmes fra det grundlovsmæssige eller reglementariske Synspunct.

Men naar Committeeen, og med den flere Talere, yttre, at man vilde ogsaa udsættes for derved at gjøre Indgreb i de Functioner, som med Hensyn paa saadanne Tilfælde ere paalagte Storthingets Præsidentskab ved det interimistisk
75 antagne Reglements § 53, og at Forslaget med Hensyn hertil formeentlig kan under ingen Omstændigheder antages, uden med den Modification: "at uagtet Sagen i Almindelighed behandles for aabne Dørre, det dog staaer Storthinget frit for, i ethvert forekommende Tilfælde, naar det af Flerheden maatte ansees tjenligt, derfra at gjøre Undtagelse," - da maa jeg herved bemærke, at disse
80 Yttringer forudsætte, at jeg har foreslaaet mere end hvad som indeholdes i § 84. Hvorledes man er kommen til denne Forudsætning indseer jeg ikke, da der dog med tydelige Ord staaer i min Motion: "Det er i Henhold til disse Grundlovens Bestemmelser, at jeg ærbødigt foreslaaer" o.s.v. Jeg har ved denne min Motion verken villet mere eller mindre end hvad Grundlovens titbenævnte § foreskriver.
85 Aldrig har jeg anseet eller agter jeg at ansee Præsidentskabet, verken ifølge Grundloven eller det interimistisk antagne Reglement, berettiget til, efter eget Forgodtbefinnende, at anvende § 84. I dette Tilfælde er Præsidenten kun Organ for Storthingets ved Pluralitet fattede Beslutning. Som enhver anden Repræsentant kan han foreslaae, at denne eller hiin sag behandles under lukte
90 Dørre, og i hans Stilling som præsident sættes han mere end nogen anden Storthingsmand istand til at vide, forinden Sagerne foredrages, om de ere af den natur, at der bør votes, hvorvidt de ere skikkede til at behandles under lukte Dørre. Videre hverken kan eller bør de ifølge § 52 i det interimistisk antagne Reglement ham paalagte Functioner strække sig. I denne § finder jeg at man har
95 svage Argumenter for at kunne bestride min Motion fra den reglementariske Side, ligesom man ogsaa, ved at udlede Grunde imod Motionen af Bestemmelserne i § 54, har valgt en usikker Støtte at hælde sig til; thi et par Ord fra Præsidentskabet til Justits- og Politie-Departementet ville formeentlig være tilstrækkelige til, at de for god Orden nødvendige Bestemmelser, som denne §
100 indeholder, kunne vorde satte i Kraft saavel forinden som efter at Storthinget har erklæret sig constitueret. At Tilhørerne paa een Dag have flere Gange maattet forlade Galleriet, troer jeg ikke er noget Nyt, og Ingen kan indestaae for, at jo ikke, naar en eller anden Sag behandles for aabne Dørre af det constituerede Storthing, et Medlem optræder midt under Debatterne, og foreslaaer, paa
105 Grund af et Documents særegne Natur, eller af anden Aarsag, at Galleriet forlades.

Naar Committeeen, og med den flere ærede Talere, yttre: "at mange fornødne
110 Oplysninger ere affordrede og tilveiebragte ved en gjensidig fortrolig Meddelelse
af Repræsentanterne, hvilken maatte befrygtes at maatte bortfalde, dersom
Sagen blev behandlet for aabne Dørre; at den samme Erfaring endvidere har
viist, at de Oplysninger, som i Anledning af Fuldmagterne maatte tilveiebringes,
115 betræffende ikke alene Repræsentanters, men ogsaa Valgmænds,
Stemmeberettigedes og Fleres Forhold, ofte medføre saadanne Undersøgelser,
som det vilde være ligesaa uhensigtsmæssigt som upassende at gjøre til en
Gjenstand for Offentlighed; - da svares hertil: at i hvormeget jeg ønsker, at den
bedste Forstaaelse, det venskabeligste og fortroligste Forhold maa finde Sted
120 under denne Sags Behandling, saa troer jeg dog ikke, at man under dette
Forhold verken vil tilsidesætte Grundloven eller Valgloven.

Siden Valgloven engang er bleven til - en Lov, hvis Tilhænger jeg aldrig har
været og aldrig vil blive, da den, efter min Formening, foruden andre Mangler,
bidrager til at vanskeliggjøre og forlænge Fuldmagternes Revision, saa nødes
125 man dog til, eftersom den har faaet sin Tilværelse paa Grundlovsmæssig Maade,
at agte og overholde den. Grundlovens § 84 indskrænker ikke Storthingets Ret, i
de af Committeeen og flere Talere paaberaabte Tilfælde, naar Pluraliteten
beslutter det, at lade Dørrene Lukke. Hvad Bedømmelsen af Valgmænds,
Stemmeberettigedes og Fleres Forhold angaaer, da, forsaavidt de ere offentlige
130 Personer, høie eller lave Embedsmænd, da er det netop for Offentlighedens
Domstol at dette Forhold skal bedømmes, og af Storthinget bør Offentligheden
i alle Statens Anliggender først og fremst beskyttes, naar Grundlovens
Bestemmelse i § 100, der sikrer Statsborgernes Trykkefrihed, og tillader
frimodige Yttringer, skal have sin velgjørende Virkning, og være den lovbundne
135 Friheds sikreste Værn, den bedste Beskytter mod Misbrug af
Embedsmyndighed. Netop derfor ønsker jeg, at Fuldmagternes Revision maa
finde Sted for aabne Dørre. Det er desuden en Kjendsgjerning, at det femte
ordentlige Storthing behandlede for aabne Dørre de Sager, der angikk Valg- og
Districts-Bestyreres formeentlige lovstridige Forhold, ligesom ogsaa under
140 Behandlingen af Gage- og Pensions-Væsenet for aabne Dørre flere Personer
bleve, om jeg maa bruge det Udtryk, veiede og maalede, uden at man deraf har
sporet "uberegnelige Følger." I Grundlovens § 66 og det derpaa grundede
Reglement for Storthingets indvortes Politie haves jo allerede et Middel til at
sætte en Grændse for personlige Angreb.

145

Det har været yttret: at ved at lade kundgjøre ved Trykken Revisions-

Committeens Indstilling og de skriftlige Vota, som enhver Repræsentant er berettiget til at forbeholde sig, ledsaget af Pluralitetens Beslutning, erfarer
150 Publicum Alt, hvad der kan være af Interesse at vide.

Hertil maa jeg svare, at foruden at skriftlige Vota, ligesaavel som Committee-Betænkninger og Indstillinger i Almindelighed, kun ere lidet oplysende for dem, der ikke har været Vidne til Debatterne, ligesaavel som for dem, der ikke kunne
155 faae disse at læse i offentlige Tidender, saa lede de som oftest til at fremvirke en eensidig Bedømmelse og en vrang Fortolkning, saavel af Pluralitetens som Minoritetens Synsmaade; thi det er ikke altid sagt, at de, der tale meest, de, der reservere sig skriftlige Vota, have med fyldestgørende Grunde forstaaet at gjendrive dem, der kun have fremsat nogle skarpsindige og i Sagen dybt
160 indgribende Ord.

Lidet fyldestgørende og oplysende var det for Nationen, at den i offentlige Blade og af Storthingsforhandlingerne kun fik meddeelt Committee-Betænkninger og Indstillinger angaaende den Lov, der var bygget paa den
165 provisoriske Anordning af 24de mai 1824, angaaende Norges og Sveriges gjensidige Handel og Skibsfart - en for Norges Handel, Skibsfart og Industrie saa indgribende Foranstaltning - der paa en Søndag behandledes under lukte Dørre; lidet fyldestgørende var det for Nationen, at erfare af offentlige Blade, at paa Grund af en af Regjeringen ved en Statsraad fremsat Proposition og en
170 derefter motiveret Committee-Indstilling og Betænkning, det 3die overordentlige Storthing forøgede Statens Udgifter, under lukte Dørre, med en Summa af 40,000 Spd., for de 2de Skatteaar fra 1ste Juli 1828 til 1ste Juli 1830, for at fyldestgøre den svenske Udenrigs-Ministers Fordringer.

175 En æret Taler har, under Debatterne af min Motion, yttret følgende, om jeg ei mindes feil: "at da Storthinget er en controllerende Magt, saa bør det først og fremst vaage over ikke at fatte Beslutninger, der kunde give den executive Magt Anledning til at troe, at man vil overskride Grundloven, og derfor stemte han imod mit Forslag." Idet jeg med den ærede Taler er enig i, at Storthinget er en
180 controllerende Magt, idet jeg med ham er enig i, at det som saadan først og fremst bør vaage over Grundlovens strenge Overholdelse og Efterlevelse, glæder det mig dog, endskjønt han ikke kan tiltræde min Motion, at han, om jeg maa bruge det Udtryk, har givet mig Vaaben i Hænder mod sig selv, der tjene til at bevise det Grundede i min Motion. Thi paa Grund af, at det nu forsamlede
185 Storthing, uanseet at det ikke er constitueret, uanseet at dets Forhandlinger ikke

ere paa ovenanførte Maade aabnede, har, ifølge Grundlovens § 82, et absolut Veto med Hensyn til Bedømmelsen av Fuldmagterne, og til at stadfæste eller forkaste Kjendelser om Valgstridigheder, burde man jo ogsaa ønske, at disse
190 Forhandlinger maatte ske for aabne Dørre, paa det saavel Konge som Folk kunne erfare, at man ikke misbrugte denne magt; ogsaa derfor ønsker jeg, at Storthings-Galleriet aabnes, paa det at Regjeringens Medlemmer ligesaavel som Publicum maa være Vidne til, at vi under dette, om jeg saa maa kalde det, Enevælde, handle fuldkommen grundlovmæssig. Som Medlem af denne
195 controllerende Magt ønsker jeg ogsaa for min Deel især, der første Gang er hædret med at være valgt til Storthingsmand, at være controlleret i dette som i alle øvrige Tilfælde.

- Ogsaa troe jeg, at naar Forhandlingerne finde Sted for aabne Dørre, den bedste
200 Skranke sættes for personlige Udfaldsaavel mod Nærværende som Fraværende, ligesom jeg antager, at al Anledning til vrang Fremstilling af Ytringer, der have fundet Sted under Forhandlingerne, forsvinde, naar Adgang at høre derpaa er Enhver tilladt, og Debatterne kunne meddeles i de offentlige Tidender. Efter min Anskuelse troer jeg, at mere Frimodighed finder Sted, naar man veed, at
205 Angjeldende have Anledning til selv at høre, eller ved offentlig Meddelelse kunne erfare, hvad der siges om deres offentlige Handlinger.

210

Kilde

"Kongeriget Norges sjette ordentlige Storthings Forhandlinger i Aaret 1830", bd. 1, s. 18-30.

Emner

Innlegg i Stortinget

215

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/offentlighed-er-aanden-af-vor-constitution>

220